

'The Empire slides back'

Heroverwegingen in Brits defensie- en veiligheidsbeleid

Kees Homan

Het nieuwe Britse kabinet Cameron-Clegg heeft in korte tijd drastische veranderingen in het veiligheids- en defensiebeleid aangekondigd. Dit niet alleen vanwege de recessie en noodzakelijke bezuinigingen, maar ook omdat het kabinet van plan is 'de knoeiboel die het geërfd heeft op te ruimen'.¹ Daaronder bevinden zich een fors uit de hand gelopen defensiebudget en twee onontbindbare contracten voor twee vliegakterschepen. Uitvoering van de defensieplannen van de Labour-regering zou in 2018/19 een niet-gefinancierd 'zwart gat' van zo'n € 44,8 miljoen opleveren.²

De nieuwe Britse regering stelde heel slagvaardig op de eerste dag van haar aantreden een Nationale Veiligheidsraad in en benoemde tevens een Nationale Veiligheidsadviseur. Van de Nationale Veiligheidsraad maken de voornaamste ministers en de chefs van de krijgsmacht en inlichtingendiensten deel uit. Zij ontmoeten elkaar wekelijks. Deze raad hield toezicht op de ontwikkeling van twee belangrijke documenten op het gebied van veiligheid en defensie, namelijk *The National Security Strategy* (NSS) en *The Strategic Defence and Security Review* (SDSR), die achtereenvolgens op 18 en 19 oktober werden gepubliceerd. Daarnaast verscheen *The Spending Review* (SR) van het ministerie van Financiën op 20 oktober.³ Tezamen omvatten de drie documenten de essentiële elementen van een strategie: de politieke ambitie (NSS), het militair vermogen (SDSR) en de financiële middelen (SR). Het vierde essentiële element is dat deze drie beleidsdocumenten in balans zijn met elkaar, aldus de Britse vice-chef van de Defensiestaf, generaal Sir Nick Houghton.⁴

De NSS

De NSS als hoogste hiërarchische beleidsdocument kan beschouwd worden als de *grand strategy* van het Verenigd Koninkrijk. Kort gezegd definieert de *grand strategy* de doelstellingen waarin een regering aangeeft wat moet worden bereikt. Voorts stelt de *grand strategy* de machtsmiddelen vast die zullen worden aangewend om

die doelstellingen te bereiken. Algemene doelstellingen die de NSS noemt zijn de Britse welvaart bevorderen, de invloed van de natie uitbreiden en de veiligheid versterken. Hiervoor zullen alle nationale capaciteiten worden gebruikt.

Meer concreet noemt de NSS als belangrijkste doelstellingen:

1. het verzekeren van een veilig en veerkrachtig Verenigd Koninkrijk: bescherming van de bevolking, economie, infrastructuur, grondgebied en levenswijze tegen alle grote risico's die het land kunnen treffen
2. het scheppen van een stabiele wereld: acties voorbij de grenzen, om de waarschijnlijkheid te verminderen van bijzondere risico's die het Verenigd Koninkrijk of zijn directe overzeese belangen aantasten.

De Nationale Veiligheidsraad identificeerde op basis van een *National Security Risk Assessment* (NSRA) vijftien verschillende risico's, die op basis van prioriteit in drie reeksen werden onderverdeeld.⁵ De NSS noemt in de eerste reeks als risico's van de hoogste prioriteit: internationaal terrorisme, cyberaanvallen, internationale militaire crises en grote ongelukken en natuurrampen. De Nationale Veiligheidsraad vindt dat het voorkomen en beperken van deze vier risico's de hoogste prioriteit voor actie in de SDSR moet krijgen. Voor het uitvoeren van dit nieuwe veiligheidsbeleid, bepleit de NSS een *whole of government* benadering, die gebaseerd is op een con-

cept van veiligheid dat verder gaat dan het realiseren van militaire effecten. Tegenwoordig omvat het begrip 'veiligheid' immers meer dan de traditionele, territoriale benadering van het grondgebied. Veiligheid kent nu ook fysieke, economische, ecologische en sociale dimensies.⁶ Zo besteedt het document onder meer veel aandacht aan handelsbevordering. De NSS is dan ook een combinatie van *hard* en *soft power*. Voor de uitvoering van deze brede benadering dienen alle departementen en agentschappen flexibel te werken om er zeker van te zijn dat ze binnen hun beleid en programma's de afgesproken prioriteit geven aan de nationale veiligheidsrisico's. De Nationale Veiligheidsraad houdt hier toezicht op.

De SDSR

De meer concrete SDSR kreeg echter veel meer publiciteit in het Verenigd Koninkrijk dan de NSS. Het document kondigt aan dat de komende vier jaar de defensie-uitgaven met acht procent reëel verminderd zullen worden. Dat is minder dan de tien procent die het ministerie van Financiën had geëist, maar niettemin een forse reductie.⁷ Het defensiebudget voor 2010-2011 bedraagt € 39,5 miljard. Verklaringen van premier Cameron en de bevelhebbers maken duidelijk dat om de visie van de studie *Future Force 2020* te realiseren, vanaf 2015 een reële groei van het defensiebudget is vereist.⁸ Niettemin beweert premier David Cameron dat de uitkomsten van de SDSR geen 'strategische inkrimping' vertegenwoordigen.

Een belangrijke aanname die aan de SDSR ten grondslag ligt, is dat twee decennia na het einde van de Koude Oorlog de aard en de uitgebreidheid van toekomstige internationale uitdagingen meer dan ooit onzeker is. Gezien deze onzekerheid bepleit het document dan ook een veelzijdig, inzetbare krijgsmacht.⁹

Een andere belangrijke aanname in de SDSR is, dat in het komende decennium - terwijl militaire actie tegen andere staten uiteraard nooit uitgesloten kan worden - het onwaarschijnlijk is dat het Verenigd Koninkrijk en zijn belangen geconfronteerd zullen worden met directe bedreigingen van statelijke tegenstanders.

De SDSR noemt de volgende zeven militaire taken voor de krijgsmacht: 1. verdediging van het Verenigd Koninkrijk en zijn overzeese gebiedsdelen; 2. strategische inlichtingen; 3. nucleaire afschrikking; 4. ondersteuning van civiele noodhulp organisaties in crisistijden; 5. verdediging van de Britse belangen door het strategisch projecteren van macht en door expeditionaire interventies; 6. een bijdrage van Defensie aan de invloed van het Verenigd Koninkrijk; en 7. het verschaffen van veiligheid voor stabilisering.¹⁰

Een belangrijke aankondiging in de SDSR is dat een nieuwe SDSR iedere vijf jaar zal verschijnen.¹¹ Dit schept de mogelijkheid de

defensie- en bredere veiligheidsplannen in het licht van de zich ontwikkelende economische en strategische omstandigheden te heroverwegen.

Personeel

Op personeelsgebied vallen rake klappen. De SDSR kondigt aan dat naast 17.000 militaire functies er de komende vier jaar tevens 25.000 civiele functies vervallen. Alle 20.000 militairen die nog in Duitsland gestationeerd zijn, zullen in twee fasen worden teruggetrokken: de eerste helft in 2015, de tweede helft tegen 2020. Hiermee komt – met onderbreking tijdens WOII – een eind aan de Britse militaire aanwezigheid op het Europese vasteland. De beslissing van het kabinet om tot 2015 substantieel met 9.500 militairen betrokken te blijven bij de oorlog in Afghanistan, verklaart waarom de SDSR op de korte en middellange termijn naar verhouding minder ingrijpend in de landmacht snijdt, dan in de marine en luchtmacht.¹²

Als erfenissen van de Koude Oorlog zullen de aantallen tanks en zware artillerie gereduceerd worden

Materieel

De Britse krijgsmacht zal op de middellange termijn voornamelijk worden ingericht zoals staat vermeld in de studie *Future Force 2020*. Daarin passen geen grote aantallen tanks en artillerie. Als erfenissen van de Koude Oorlog zullen de tanks dan ook met veertig procent en de zware artillerie met 35 procent gereduceerd worden.

De regering besloot de lange-termijnprogramma's te handhaven, waaronder twee nieuwe vliegkampschepen, *Astute*-klasse nucleaire onderzeeboten en de aankoop van een belangrijk aantal F-35 *Joint Strike Fighters* (JSF's) van de Verenigde Staten. Het kabinet stelde ook de nucleaire afschrikking veilig, hoewel het de beslissing om deze met nieuwe onderzeeboten te moderniseren tot 2016 uitstelt.

De Britse regering heeft het vlaggenschip van de marine, het vliegkampschip *HMS Ark Royal* onmiddellijk buiten dienst gesteld. De tachtig *Harrier* gevechtsvliegtuigen van de marine en luchtmacht worden in 2011 afgestoten. Deze vliegtuigen kunnen verticaal opstijgen en landen. Een licht vliegdekschip wordt in de reserve gehouden, terwijl een andere als helikopterplatform zal dienen. Van de twee geplande *Queen Elisabeth* vliegkampschepen ten bedrage van € 6,1 miljard pond, zal de eerste in plaats van in 2016 in 2020 in dienst worden gesteld. Het andere nieuwe vliegkampschip wordt reserve gehouden of gaat misschien in de verkoop.

Het afstoten van de *Harriers* betekent dat er een gat van ongeveer een decennium ontstaat, waarin de marine niet in staat is gevechtsvliegtuigen in te zetten. Bovendien is in plaats van de variant van de JSF die verticaal kan stijgen en landen nu voor de conventionele F-35C versie gekozen, die vereist dat de nieuwe vliegkampschepen van een katapult en vangnet moeten worden voorzien. Ook een nieuwe generatie van *Nimrod* maritieme patrouillevliegtuigen is geschrapt, waarmee een verlies van tenminste € 4,3 miljard is gemoeid. Dit betekent een groter risico voor de oppervlaktevloot en de met de *Trident* raket uitgeruste nucleaire onderzeeboten. Dit risico kan echter beperkt worden door de Type 23 fregatten en *Astute* onderzeeboten de *Trident* te laten verdedigen.

Kleinere expeditionaire krijgsmacht

Na vertrek uit Afghanistan in 2015 zullen de expeditionaire capaciteiten verder verminderd worden. De SDSR meldt dat er sprake zal zijn van een meer selectief gebruik van de krijgsmacht. Deze zal moeten voldoen aan de volgende voorwaarden: de inzet moet beslissend zijn en alleen geschieden wanneer er nationale belangen op het spel staan. Er moet ook sprake zijn van een duidelijk strategisch doel en de waarschijnlijke politieke, economische en menselijke kosten moeten in verhouding staan tot de waarschijnlijke voordelen. Ook moet er een uitvoerbare exit strategie zijn en de inzet van de krijgsmacht dient gerechtvaardigd te zijn onder het internationaal recht.

Het document voorziet in een interventiemacht van maximaal 30.000 militairen (één divisie); dat is tweederde van de eenheden die in Irak in 2003 werden ingezet. Voor een langdurige missie kunnen in de toekomst 6.500 militairen (één brigade) voor een verscheidenheid aan operaties worden ingezet. De huidige missie in Helmand omvat 9.500 militairen.

De SDSR bepleit tevens een grotere toekomstige nadruk op het voorkómen van veiligheidsproblemen dan op het escaleren tot een conflict. Dit verklaart ook voor een deel de substantiële verhoging van het ontwikkelingsbudget tot 0,7 procent van het BNP in 2014. Dit betekent een verhoging van 34 procent: van € 9,2 tot 13,6 miljard.¹³

Hybride oorlogvoering

Zoals eerder opgemerkt, bepleit de SDSR een Britse krijgsmacht die zo veelzijdig mogelijk inzetbaar is. In dit verband wordt gesproken over hybride oorlogvoering. 'Hybride' is een containerbegrip dat gebruikt wordt om greep te krijgen op de toenemende complexiteit van oorlog, de vele hierbij betrokken actoren en het vervagen van de traditionele conflictcategorieën. Hybride oorlogvoering vereist dat de krijgsmacht op hetzelfde gevechtsveld tegelijkertijd *counter-*

Analyse

Belangrijkste maatregelen voor de Britse krijgsmacht: 2010-2015

	2010	2015
Personeel		
Marine	35.000	30.000
Landmacht	102.000	95.000
Luchtmacht	38.000	33.000
Burgers	85.000	60.000
Marine		
Vliegkampschepen	2	0
Fregatten/destroyers	23	19
Onderzeeboten	11	11
Amfibische schepen (<i>Landing Platform Docks/Helicopter carrier</i>)	3	2
Patrouille en kustvaartuigen	23	23
Mijnenbestrijding	16	16
<i>Harrier</i> gevechtsvliegtuigen	25	0
Landmacht		
Brigades	6	5 (<i>multi-role</i>)
Artillerie	877	571
Tanks	386	232
Luchtmacht		
Jachtvliegtuigen	287	128
Helicopters	164	176

insurgency, *counterterrorist* en conventionele gevechten tot hoog in het geweldsspectrum moet kunnen uitvoeren. Dit ook met het oog op de aard van sommige wapensystemen waarover niet-statelijke actoren, zoals opstandelingen, zouden kunnen beschikken. Kortom, de SDSR constateert dat het niet langer mogelijk is een onderscheid te maken tussen verschillende vormen van oorlogvoering met daarbij passende wapensystemen.

Op basis van deze opvattingen is het idee geboren tot invoering van vijf meer modulaire, meer flexibele en meer ontplooibare *multi-role* brigades. Niet langer zal er dan meer sprake zijn van zware pantser, lichte gemechaniseerde of lichte brigades, maar van brigades die een capaciteit hebben om alle elementen van het hybridetype conflict te kunnen bestrijden.

Een nieuwe dreiging die de SDSR signaleert is die van cyberaanvalen. *Cyber warfare* wordt beschouwd als het vijfde gevechtsterrein naast de meer traditionele gebieden van zee, land, lucht en ruimte. Deze nieuwe vorm van oorlogvoering stelt actoren in staat hun politieke en strategische doeleinden te realiseren zonder de noodzaak van een gewapend conflict. De Britse regering trekt de komende vier jaar 650 miljoen pond uit om deze dreiging het hoofd te bieden. De SDSR voorziet tevens in de oprichting van een *Defence Cyber Operations Group*.

Hoewel nog weinig concreet, voorziet de SDSR een groeiend aantal onbemande vliegtuigen voor zowel een verkenning- als een gevechtsrol. Maar vooralsnog domineert in de SDSR, in tegenstelling tot de Amerikaanse strategie, heel duidelijk het bemande vliegtuig.

Kritiek

Zoals verwacht mocht worden, ontving de SDSR geen onverdeeld positief onthaal. Oud-minister van Defensie en oud-secretaris-generaal van de NAVO, Lord Robertson, noemde de SDSR "onwaardig voor hen die vandaag de dag in Hare Majesteits strijdkrachten dienen."¹⁴ De voormalig leider van de Liberaal-Democraten, Paddy Ashdown, betreurt vooral dat besloten is George Browns 'witte olifant' vliegkampschepen te gaan bouwen, waardoor de marine niet over de escorteschepen kan beschikken die zij veel meer nodig heeft.¹⁵

De directeur van het gezaghebbende *Royal United Services Institute*, professor Michael Clarke, vindt dat de SDSR het Verenigd Koninkrijk opscheept met een "nogal excentrieke krijgsmachtsstructuur." Hij doelt hiermee op het enige operationele vliegkampschip dat er komt en het geringe aantal fregatten en escorteschepen dat overblijft. Clarke vindt ook dat er te veel

gevechtsvliegtuigen zijn en onvoldoende luchttransport. Daarnaast constateert hij een gebrek aan investeringen in onbemande vliegtuigen.

Maar ook gepensioneerde officieren uitten hun kritiek, in ingezonden brieven in landelijke dagbladen, daarbij vooral geleid door de belangen van hun eigen krijgsmachtdeel. Zo trok een brief in *The Times* veel aandacht. Marineofficieren betoogden hierin dat het buiten dienst stellen van *HMS Ark Royal* en bijbehorende *Harriers* de Falklandeilanden kwetsbaar zou maken voor een nieuwe aanval van de Argentijnen. Zij noemden deze beslissing zelfs “strategisch en financieel pervers”.¹⁶ Het belang van deze eilanden is toegenomen sinds bekend is dat er zich olievelden bevinden.¹⁷ Het schrappen van de *Harriers* betekent dat het Verenigd Koninkrijk, tot de levering van de JSF na 2020, niet in staat zal zijn om zelfstandig een operatie uit te voeren zoals het heroveren van de Falklands. Tenzij de Britse luchtmacht vanaf bases in bevriende landen kan vliegen.

Voormalig bevelhebber van de Britse marine, Admiraal Lord West of Spithead (b.d.), greep twee weken later in een ingezonden brief in hetzelfde dagblad de crisis tussen Noord- en Zuid-Korea aan als ander argument om het vliegkampschip en de gevechtsvliegen te handhaven. Bij escalatie van het conflict in dit gebied zou volgens hem het Verenigd Koninkrijk de Verenigde Staten behoren te steunen met een vliegkampschip, gevechtsvliegtuigen en met kruisraketten uitgeruste nucleaire onderzeeboten.¹⁸

Tenslotte uitten gepensioneerde vlag- en opperofficieren van de luchtmacht en marine in januari in een ingezonden brief in de *Daily Telegraph* hun ongenoegen over het afschaffen van de nieuwe generatie *Nimrod* vliegtuigen.¹⁹ Dezelfde dag was in Manchester begonnen met het afbreken van de vliegtuiggeraamtes van negen nieuwe *Nimrods*. Naast de € 4,3 miljard die reeds aan het project is besteed, moet er € 236 miljoen onder meer als compensatie aan BAE Systems betaald worden. De auteurs bepleiten dat het gat dat met het verdwijnen van de *Nimrods* ontstaat, opnieuw in beschouwing moet worden genomen.

Volgens critici van de SDSR zorgt het afstoten van de *Harriers* van de Britse marine ervoor dat operaties zoals het verdedigen van de Falklandeilanden niet meer mogelijk zijn (foto: U.S. Navy/Micheal N. Minkler)

Brits-Frans defensie-akkoord

Voornamelijk op grond van financiële overwegingen, sloten de Britse premier David Cameron en de Franse president Nicolas Sarkozy op 2 november jl. twee overeenkomsten over samenwerking op defensiegebied: één over het gezamenlijk ontwikkelen van nucleaire technologie en één over bredere defensiesamenwerking. De laatste overeenkomst omvat plannen voor samenwerking op het gebied van verscheidene types militaire uitrusting, waaronder vliegkampschepen, onderzeeboottechnologie, transport- en tankvliegtuigen en satellietverbindingen.

Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk nemen ongeveer de helft van de Europese defensie-uitgaven voor hun rekening en beschikken over de meest capabele strijdkrachten. De Conservatieve Partij is traditioneel Atlantisch georiënteerd en staat wantrouwend ten aanzien van Europese samenwerking. Echter, voor de Britse regering zou het opbouwen van een strategisch partnerschap in Europa misschien een mogelijke erosie op de lange termijn met Washington kunnen compenseren, in het geval de primaire belangen van de Verenigde Staten elders komen te liggen. Het perspectief van Parijs is dat misschien wordt ingezien dat Duitsland zijn defensie-inspanningen beperkt houdt en dat op dit gebied Londen de primaire partner is. Gezien de politieke gevoeligheid van het samen delen van militaire middelen zei Cameron tijdens de aankondiging van de overeenkomst echter: "Dit gaat niet zoals sommigen hebben gesuggereerd over het verzwakken of *poolen* van Britse of Franse soevereiniteit. Dit gaat niet over een Europees leger... Het gaat over het verdedigen van ons nationaal belang. Het gaat over praktische samenwerking tussen soevereine landen".²⁰

*Critici beschouwen
de NSS en SDSR
vooral als een lange
shopping list van
ambities*

Nieuw Hoofd Defensie Materieel

Onthullende artikelen in *The Times* in december brachten wanbeleid en geldverspilling van € 7,1 miljard per jaar op materieelgebied aan het licht. Dit vanwege veel inefficiëntie en slecht projectmanagement. Als gevolg hiervan benoemde de Britse regering zakenman en voormalig journalist Bernard Gray tot Hoofd Defensie Materieel op 16 december.²¹ Gray had reeds in 2009 de ernstige onvolkomenheden in een rapport geconstateerd. Zo liep volgens hem het gemiddelde aankoopplan vijf jaar achter op schema en werd het budget jaarlijks met € 354 miljoen

overschreden. De geaggregeerde meeruitgaven in de orderboeken bedroegen ongeveer € 44,8 miljard. De benoeming van Gray wordt gezien als een poging van de regering de bureaucratie aan te pakken en voor radicale veranderingen te zorgen. Gray krijgt de leiding over een organisatie van 20.000 medewerkers met een jaarlijks budget van € 15,3 miljard per jaar. De organisatie is verantwoordelijk voor het kopen van alles – van toiletpapier tot nucleaire onderzeeboten.

De Verenigde Staten blijven belangrijkste bondgenoot

De Verenigde Staten hebben het Verenigd Koninkrijk laten weten begrip te hebben voor de bezuinigingen op defensie. Zij zijn ook tevreden dat de Britten hun verplichtingen voor Afghanistan gestand blijven doen en tevens meer dan twee procent van hun BNP aan defensie blijven besteden. Daarnaast is de modernisering van de Britse nucleaire afschrikking van belang, vanwege de Britse financiële bijdrage aan het Amerikaanse *Trident* raket programma.

Op de regeringsuitspraken dat er geen sprake is van 'strategische inkrimping' valt wel wat af te dingen. Het is duidelijk dat het Verenigd Koninkrijk minder in staat zal zijn zelfstandig militaire operaties uit te voeren en meer afhankelijk zal zijn van bondgenoten. Dit betekent in de eerste plaats de Verenigde Staten. Het Verenigd Koninkrijk is dan ook van plan Amerika's meest capabele en betrouwbare bondgenoot te blijven.²² Medewerkers van het Pentagon hebben bovendien meegewerkt aan het opstellen van de SDSR.

De *Labour*-premiers Blair en Brown hebben in het verleden een meer pro-Europese houding getoond dan de Conservatieven. De nieuwe Britse regering lijkt op militair gebied dan ook relatief meer belang te hechten aan de trans-Atlantische relatie. Zo ondersteunt de SDSR militaire missies van de Europese Unie, maar alleen wanneer het duidelijk is dat de NAVO niet van plan is te interveniëren.

Tot slot

Gezien de korte tijd waarin de SDSR tot stand kwam en de zware militaire en financiële last die de Britten tot 2015 in Afghanistan moeten dragen, wordt de verschijning van de SDSR vooral als een proces beschouwd dat zal leiden tot een nieuw document in 2015. Critici beschouwen de NSS en SDSR meer als een lange *shopping list* van ambities, dan dat sprake is van een realistische relatie tussen doelen en middelen.²³ Het Britse kabinet heeft met zijn plannen in ieder geval duidelijk gemaakt dat het over een veelzijdig inzetbare krijgsmacht wil blijven beschikken. Het Verenigd Koninkrijk wil hiermee een belangrijke speler op het wereldtoneel blijven. Blijkbaar willen de Britten zoveel mogelijk militaire capaciteiten blijven behouden tot de economie weer op orde is en vanaf

Analyse

2015 kan de regering de investeringen doen die defensie nodig heeft. Voor een belangrijk deel is tot 2015 dan ook de kaasschaaf gehanteerd. Nieuw in het defensiebeleid is vooral het concept van hybride oorlogvoering en de aandacht voor *cyber warfare*.

De SDSR sluit overigens niet uit dat belangrijke aanpassingen van het document mogelijk zijn, indien de omstandigheden dit vereisen en de financiën het toestaan. Zo wordt bijvoorbeeld niet uitgesloten dat het tweede te bouwen nieuwe vliegkampschip in dienst zou kunnen worden gesteld. Maar vooralsnog zullen financiën de meest bepalende factor zijn voor het Britse defensiebeleid. Andere Europese landen, waaronder Nederland, zijn inmiddels ook ervaringsdeskundigen op dit terrein.

Generaal-majoor der mariniers b.d. mr. drs. Kees Homan is verbonden aan het Clingendael Security and Conflict Programme.

Wilt u reageren? Mail de redactie: redactie@atlcom.nl.

1. *Securing Britain in an age of uncertainty: the Strategic Defence and Security Review*, HM Government, oktober 2010, p. 6.
2. Michael Clarke, 'The United Kingdom's Strategic Moment,' in: Michael Codner and Michael Clarke (eds.), *A question of security – The British Defence Review in an age of austerity*, I.B. Taurish Publishers, 2011, p. 7.
3. *A strong Britain in an age of uncertainty: the National Security Strategy*, HM Government, oktober 2010 en *Spending Review 2010*, HM Treasury, oktober 2010.
4. Sir Nick Houghton's speech to the Centre for Strategic and International Studies, Washington DC, 2 November 2010.
5. Zie voor de methodologie van de NSRA, NSS, p. 37.
6. De vooral op interne veiligheid gerichte *Nederlandse Strategie Nationale Veiligheid*, onderkent territoriale, economische, ecologische, fysieke en sociale en politieke veiligheid.
7. Veel zwaarder getroffen met bezuinigingen worden bijvoorbeeld Binnenlandse Zaken (25 procent), Justitie (25 procent) en Lokaal Bestuur (27 procent).
8. Zie bijvoorbeeld, Alex Barker and James Blitz, 'Defence chiefs seek guaranteed spending rise,' *Financial Times*, 25 november 2010. De bevelhebbers insisteren dat het ministerie van Financiën dit jaar de verzekering moet geven dat de militaire uitgaven vanaf 2015 met ongeveer 2 % reëel stijgen.
9. Ook het kabinet Rutte-Verhagen kiest in het Regeerakkoord voor een veelzijdig inzetbare krijgsmacht.
10. SDSR, p. 18-19.
11. De laatste *Strategic Defence Review* verscheen in 1998.
12. Naar verluidt wilde Financiën de krijgsmacht een reductie van tien procent opleggen. Mede door een interventie van generaal Sir Peter Wall, chef van de Generale Staf bij premier Cameron, werd dit percentage verlaagd tot acht procent. Wall voerde aan dat hij de reducties in training en aantal landmacht militairen niet kon accepteren omdat ze de operatie in Afghanistan zouden hinderen (James Kirkup and Andrew Porter, 'David Cameron steps in to quell military revolt over cuts to defence budget,' *The Telegraph*, 15 oktober 2010).
13. SDSR, p. 44-47.
14. Deborah Haynes, Tom Coghlan, 'Cuts condemned as 'unworthy' of those who risk lives for Queen and country,' *The Times*, 20 oktober 2010.
15. Paddy Ashdown, 'Our wars need command, not committee,' *The Times*, 26 oktober 2010.
16. *The Times*, 9 november 2010.
17. Momenteel omvatten de Britse militaire capaciteiten op en nabij deze eilanden 2.000 militairen, vier *Eurofighter* gevechtsvliegtuigen, één patrouillevaartuig, één *Trafalgar*-klasse onderzeeboot en één *destroyer*.
18. *The Times*, 25 november 2010.
19. *Daily Telegraph*, 26 januari 2011.
20. Geciteerd in 'The ambitious UK-France defence accord,' *IISS Strategic Comments*, november 2010.
21. David Robertson, Deborah Haynes, Tom Coghlan, Roland Watson, 'Crusader for reform to tackle MoD waste,' *The Times*, 17 december 2010.
22. Interview General Sir Nicholas Houghton, U.K. Vice Chief of Defence Staff, *DefenseNews*, december 13, 2010, p. 30.
23. Ibidem 2, p. 16.